

УДК 330.8

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВИРОБНИЦТВА І СПОЖИВАННЯ У КОНТЕКСТІ ТЕОРІЙ СУСПІЛЬСТВА МАСОВОГО СПОЖИВАННЯ

*Є. В. Кучеренко, аспірант, ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
sudik18@mail.ru*

Методологія дослідження. Результати отримані на основі застосування історико-хронологічного підходу, за допомогою якого проаналізовано еволюцію поглядів вчених-економістів на взаємозв'язок виробництва і споживання, а також визначено методологічні підходи, які застосовувалися для дослідження останнього. Метод абстракції дозволив встановити причину зміни домінуючого місця споживача на користь виробника. Завдяки методу загального й особливого встановлено сутнісні відмінності у концептуальних підходах до «суспільства споживання» представників різних напрямів економічної науки.

Результати. На основі вивчення та критичного аналізу теоретико-методологічних засад інституціональної теорії Т. Веблена та Дж. К. Гелбрейта, соціологічної концепції Ж. Бодрійяра та немарксистського підходу Е. Фромма і Г. Маркузе встановлено, що споживання у ході еволюції суспільства стає все більше наслідком соціальної логіки диференціації і породжує новий соціальний феномен - «суспільство споживання».

Визначено основні риси суспільства споживання, а саме: демонстративний та престижний характер споживання, гіпертрофоване прагнення споживача не задовольнити свої першочергові потреби, а заволодіти тим благом, яке зробить його в очах оточення більш значимою фігурою; символічна влада над споживачем.

Виявлено, що трансформація відносин між споживачем та виробником у сучасному світі стала, з одного боку, результатом впливу на людину та її свідомість соціального оточення, а з іншого – влади виробника, що набула величезної сили у ході еволюції ринкової системи.

Новизна. Виявлено основну причину формування та гіпертрофованого розвитку суспільства споживання в Україні, а саме: домінування економічної влади в усіх сферах суспільного життя, а також занепад духовності суспільства, яке не змогло створити нові вищі цінності, залишаючи свою свідомість відкритою і доступною для її заповнення примітивними цінностями масової культури.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані при розробці напрямів державної політики, спрямованої на регулювання ринкової влади, а також глибокі реформи в духовній сфері суспільства.

Ключові слова: виробництво, споживання, взаємозв'язок виробництва і споживання, суспільство споживання, консьюмеризм, духовність, духовна сфера.

Література

1. Фромм Э. *Иметь или быть* / Пер. Н. Войскуновской, И. Каменкович, Е. Комаровой, Е. Рудневой, В. Сидоровой, Е. Феединой и М. Хорькова. – М. : «АСТ», 2000. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.psylib.org.ua/books/fromm02/index.htm>

Fromm E. *Imet ili byt* [Have or to be] / Per. N. Voyskunovskoy, I. Kamenkovich, Ye. Komarovoy, Ye. Rudnevoy, V. Sidorovoy, Ye. Fedinoy i M. Khorkova. – M. : «AST», 2000. [Elektronniy resurs] / Rezhim dostupu: <http://www.psylib.org.ua/books/fromm02/index.htm>

2. Маркузе Г. *Одномерный человек*. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://royallib.com/book/markuze_gerbert/odnomerniy_chelovek.html

Markuze G. *Odnomernyyu chelovek* [Dimensional Man] / [Elektronnyy resurs] / Rezhim dostupu: http://royallib.com/book/markuze_gerbert/odnomerniy_chelovek.html

3. Бодрийяр Ж. *Общество потребления. Его мифы и структуры* / Ж. Бодрийяр Пер. с фр., послесл. и примеч. Е. А. Самарской. – М. : Республика; Культурная революция, 2006. – 269 с.

Bodriyyar Zh. *Obshchestvo potrebleniya. Yego mify i struktury* [Consumer society. Its myths and structure] / Zh. Bodriyyar Per. s fr., poslesl. i primech. Ye. Samarskoy. – M. : Respublika; Kulturnaya revolyutsiya, 2006. – 269 p.

4. Веблен Т. *Теория праздного класса*: пер. с англ. / Т. Веблен. – М. : Прогресс, 1984. – 368 с.

Veblen T. *Teoriya prazdnogo klassa* [Theory of the Leisure Class] : per. s angl. / T. Veblen. – M. : Progress, 1984. – 368 p.

5. Гэлбрейт Дж. К. *Новое индустриальное общество. Избранное* / Дж. К. Гелбрейт. – М. : Эксмо, 2008. – 1200 с.

Gelbreyt Dzh. K. *Novoe industrialnoe obschestvo. Izbrannoye* [New Industrial State. Favorites] / Dzh. K. Gelbreyt. – M. : Eks-mo, 2008. – 1200 p.

6. Гелбрейт Дж. К. *Экономика невинного обмана: правда нашего времени*. – М. : Изд-во «Европа», 2009. – 88 с.

Gelbreyt Dzh. K. *Ekonomika nevinного obmana: pravda nashego vremeni* [Economy innocent deception: the truth of our time] / Dzh. K. Gelbreyt – M. : Izd-vo «Evropa», 2009. – 88 p.

7. William R. Leach. *Land of Desire: Merchants Power? And the Rise of a New American Culture*. [Elektronnyiy resurs] / Rezhim dostupu: http://books.google.com.ua/books/about/Land_of_Desire.html?id=VHZ6UAudSiUC&redir_esc=y

8. Бауман З. *Индивидуализированное общество* / Пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева. – М. : Логос, 2005. – 390 с.

Bauman Z. *Individualizirovannoye obschestvo* [Individualized Society] / Per. s angl. pod. red. V. L. Inozemtseva. – M. : Lo-gos, 2005. – 390 p.

9. Набруско І. Ю. *Особливості споживання як соціальної дії в умовах постмодерної епохи* // Вісник ОНУ ім. Мечникова. Соціологія і політичні науки.. – 2013. – Т. 18. – Вип. 2(18). – Ч.1.

Nabrusko I. Yu. *Osoblivosti spozhyvannya yak sotsialnoyi diyi v umovakh postmodernoyi epokhy* [Features consumption as social action in postmodern era] // Visnyk ONU im. Mechnikova. Sotsiolohiya i politychni nauky. – 2013. – T. 18. – Vyp. 2(18). – Ch.1.

10. Фромм Э. *Здоровое общество. Догмат о Христе*. – М., 2005.

Fromm E. *Zdorovoye obschestvo. Dogmat o Khriste* [Healthy society. The dogma of Christ.] – M., 2005.

11. Кендюхов А. В. Общество потребления как национальная трагедия Украины. [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://gazeta.zn.ua/POLITICS/obschestvo_potrebleniya_kak_natsionalnaya_tragediya_ukrainy.html

Kendyukhov A. V. *Obshchestvo potrebleniya kak natsionalnaya tragediya Ukrainy* [Consumer society as a national tragedy of Ukraine.] / [Elektronniy resurs] / Rezhim dostupu: http://gazeta.zn.ua/POLITICS/obschestvo_potrebleniya_kak_natsionalnaya_tragediya_ukrainy.html

12. Задорожный Г. В. О методологических основаниях познания и становления социальной экономики [Электронный ресурс]/Режим доступа: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/39801>

Zadorozhnyy G. V. *O metodologicheskikh osnovaniyakh poznaniya i stanovleniya sotsialnoy ekonomiki* [On the methodological foundations of knowledge and formation of social economy] / [Elektronniy resurs] / Rezhim dostupu: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/39801>

13. Катунина Н. С. Природа духовности человека: Монография. – М. : Изд-во «Прометей», 2005. – 258 с.

Katunina N. S. *Priroda dukhovnosti cheloveka*: Monografiya [The nature of human spirituality: Monograph] – М. : Izd-vo «Prometej», 2005. – 258 p.

14. Громов В. Є. Смысл і границі людської духовності: Монографія. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2005. – 158 с. – Рос. мов.

Gromov V. Ye. *Smysl i hranytsi lyudskoyi dukhovnosti*: Monohrafiya [Meaning and limits of human spirituality: Monograph] – Dnipropetrovsk : Natsionalnyy girnychyuy universytet, 2005. – 158 p. – Ros. mov.